

Hier lig ik dan. Ik lig onderaan. Overdag lig ik niet. Overdag ligt mijn matras onder het stapelbed en kan ik niet liggen. Overdag moet ik zitten. We hebben drie stoelen. Eén voor die van boven. Eén voor die van onder. Eén voor mij. We kunnen niet met drie aan de tafel. Daar is ze niet op voorzien. Ik ben laatst bij gekomen, ik zit met mijn bord op mijn knieën. Het is een eenpersoonscel. Waar ze een stapelbed hebben in gezet en daarna nog een matras hebben onder geschoven. Wie 'ze' zijn? De cipiers, de cheffen. Die denken niet zelf. Althans niet op hun werk. Thuis misschien, hier niet. Zeker niet. Moesten ze hier denken, ze werden zot. Wat een verschil met mijn loonarbeid. Waar ik zelf moest denken om betaald te krijgen. Er is veel verschil tussen de mensen. Er is veel verschillend werk. De cheffen zijn de uitvoerders, maar wie zijn 'ze' dan? Zij, die dit bedenken, van drie personen in een eenpersoonscel te steken? De minister kan het niet zijn. Ik heb ministers zien komen en gaan terwijl ik hier zit. Geen verandering. Zelfs niet in woorden en beloftes. Die ministers denken waarschijnlijk dat wij hen niet horen of zien, wij hebben hier ook tv. Er is hier een gedetineerde, Christophe heet hij, die houdt het bij, het aantal ministers en per minister het aantal keer dat hij op tv komt met de belofte van iets te doen aan de overbevolking in de gevangenissen, de leefomstandigheden voor de gevangenen en de werkomstandigheden voor de cipiers. Christophe houdt van alles bij in tabellen in mappen. Momenteel houdt hij de coronacijfers bij. Het verandert niets aan de wereld, cijfers bijhouden of niet. Hij doet het voor zichzelf. Niemand vraagt naar zijn cijfers. En hij zegt, moest iemand naar een cijfer vragen, wat niemand doet, hij het onmiddellijk zou vinden. Ik vind dit een boeiend verschijnsel, vooral hier in de gevangenis, en in deze geïnformatiseerde maatschappij, waar je zelfs met de meest eenvoudige smartphone cijfers van het internet kunt downloaden en in een Excelbestand importeren. Christophe doet het met de hand. Met een balpen, met een lat, op papier, in een classeur, meerdere classeurs, die leeg met zijn bezoek meekomen, samen met ruitjespapier. Dat ben ik nu wel niet helemaal zeker. Het kan ook zijn dat hij ze hier bestelt. En ook al is zijn werk niet zinvol, ter bevordering van de maatschappij, het is voor hem zinvol. Zijn tijd passeert, met een bezigheid die hij heeft gecreëerd. Dat moeten we hier allemaal doen op een of andere manier. Uiteindelijk verschilt het weinig met hier buiten. Hoeveel was het? Tachtig procent van wat we produceren hebben we niet nodig? Bij Christophe is dat honderd procent. Hij zit dan ook in de gevangenis. Hij moet het blijven doen. Christophe

is niet zo geboren. Hij heeft een klop tegen zijn kop gekregen. Baseballbat. Gebeurt wel meer in de drugswereld. Hard hout, dat komt aan, I can tell you. NAH. Niet-aangeboren hersenletsel. Schone term. Zelfs zonder niet-aangeboren hersenletsels produceren we voor tachtig procent wat we niet nodig hebben. Hoe is dat kunnen komen? Voer voor filosofen. Voor mij dus. Ik dwaal af. Niet de cheffen, niet de ministers, wie zijn 'ze' dan? Zij die beslissen om drie personen in een eenpersoonscel te steken? Die personen met een niet-aangeboren hersenletsel die denken met hun beschadigde prefrontale cortex, die nadenken over de vraag, het vraagstuk, of je drie personen in een eenpersoonscel krijgt. Dat doet me denken aan die mop van hoe je dertig joden in een 2PK krijgt. 'Als een mens een halve kubieke meter ruimte inneemt, en een cel bestaat uit twee maal vier maal twee is zestien kubieke meter, hoeveel mensen krijg ik dan in een cel?,' vraagt de meester aan Jantje van het vierde leerjaar. 'Tweeëndertig, mijnheer.' 'Goed zo, Jantje.' Dat cijfer moet 'ze' ter ore zijn gekomen. Het cijfer tweeëndertig hebben 'ze' vervolgens gedownsized aan de hand van een aantal helder omschreven kwaliteitsratio's, waarbij ze uitkwamen op drie komma tweeënveertig, afgerond drie. Er moet daar bij Justitie een administratie voor bestaan. Met een bevoegd ambtenaar. Met een niet-aangeboren hersenletsel. Een Christophe. Want, geef toe, heeft ooit iemand zich de vraag gesteld of gevangenen wel horizontaal moeten slapen? Kunnen ze niet verticaal slapen? Zoals vroeger, in de herbergen, op zolder, op de koord? En moeten die wel allemaal in afzonderlijke cellen? Kunnen ze niet allemaal samen slapen? En moet dat wel in lakens en dekens en met een toilet of emmer op cel? Kan dat niet allemaal zonder, zoals vroeger, in de herbergen... op zolder... op de koord...? En dan rechtstaand in het haardvuur plassen. We hebben hier geen haardvuur. We hebben hier centrale verwarming. En ondanks alle luxe in onze huidige gevangnissen, staan we mekaar naar het leven. Van de stress. En kijken we hol uit onze ogen van de wiet. Zo'n ambtenaar, zeg Peter, rijdt dan 's avonds klokvast met de trein naar zijn huis in de provincie, alwaar hij eerst nog van het station naar zijn huis rijdt met zijn wagen waarvoor hij nu parkeergeld moet betalen, wat niet in zijn abonnement is verrekend en waarover hij zich nog altijd dik kan maken, zoveel onrecht. Hij betaalt met geld waarvoor hij minder lang heeft moeten werken dan wij. Zijn wagen wast Peter op zaterdagvoormiddag, denk ik dan. In de namiddag gaat hij naar de voetbal, alwaar zijn zoon, nog zonder niet-aangeboren hersenletsel, op het middenveld speelt. Peter drinkt twee consumpties in de kantine, betaald ook die van zijn zoon, met geld waarvoor hij minder lang heeft moeten werken dan wij, en keert dan huiswaarts. Dit allemaal terwijl in cel 106 drie mannen hun best doen om mekaar en de cheffen geen niet-aangeboren hersenletsel te kloppen.

Er kan hier niets open. Het beetje raampje wel, tralies ervoor, het beetje raampje kan op kiep. Ware het daar niet van, we waren hier alle drie al gestikt. 's Nachts.

Ik heb vernomen dat ze nu in klaslokalen CO2 meters zetten. Ze zouden hier eens een CO2-meter moeten zetten. Hij slaat tilt. 's Nachts zeker. Ik zie het al gebeuren. CO2-meters in de gevangenissen! In grote letters in de media. Met reacties. Verontwaardiging contra. Sociaalmenselijkheid pro. En dan het opbod, met de partijen, waar kunnen we politieke munt uit slaan? En wanneer de media hierover al lang gaan liggen zijn omdat er de volgende dag een nieuwe slagzin is gelanceerd over een volstrekt ander hot thema, met contra's en pro's en opbod, wanneer die media dus al lang gaan liggen zijn, en van dan af gerekend drie à zes maanden, als tijd tussen overheidsbeslissing, aanbesteding, overheidsbestelling, en dan nog eens drie maanden later, zit er een klein pakje bij de leveringen. We waren het al vergeten. Duidelijk niet het beste model, maar wel het model binnen het budget. Eén. Eén CO2-meter. Gerekend aan het aantal cellen en één nacht per cel, Jantje van het vierde leerjaar, zal deze CO2-meter binnen de garantieperiode onze cel niet maar aan doen. En de vraag is nog maar of dat enig verschil zou maken. Er is geen budget voor CO2-meters, wat zou er budget zijn voor frisse lucht. Want zo gaat dat hier. Het doel is niet frisse lucht in de cellen, het doel is een CO2-meter voor elke gevangenis. En... het doel is gerealiseerd. Het doel kan afgevinkt worden binnen de pdca-cyclus van de kwaliteitszorg, beheerd door Petra, die in hetzelfde landschapskantoor werkt als Peter, en ook online thuis kan werken gedurende een aantal dagen per week in onderling overleg met de landschapskantoorleider.

Slapen, met drie in zo'n klein hok. Slapen is veel gezegd. Ik durf niet echt slapen 's nachts. Hazenslaapjes. De haas en de schildpad. Met filosofische vraagstukken ben ik hier niet veel. De andere twee zitten voor doodslag. Ik eigenlijk ook. Bij de één moet er nogal wat geweld bij te pas gekomen zijn. Bij de ander iets passioneels, verkrachting en zo, dat verstaan ze hier onder passie, en ook doodslag. Bij mij alleen een handeling, niet handelen is ook handelen, met de dood tot gevolg. Geen geweld, geen passie, geen verkrachting. Ik heb evenveel gekregen. Met dezelfde inkt, uit dezelfde inktpot. Het is allemaal één schrijven.

De twee zijn licht ontvlambaar. Vandaar die hazenslaapjes. De ene ligt lam van de wiet. Maar de passionele staat zo hitsig als iets. Ik zou de eerste niet zijn die op cel in zijn kont wordt geneukt. Een lichaam is een lichaam, een gat is een gat, vlees is vlees. Ze spreken nu op tv over huidhonger. Je zou dat hier moeten zien. Bevende mannen, moordenaars bevend als kinderen, van de huidhonger. De tv staat hier dag en nacht op. De strijd om het kaske. Ik lig van onder, ik heb over het kaske niets te zeggen. Behalve 's nachts wanneer ze slapen. Zonder klank en het beeld op grijs. Ik lig in een slechte hoek voor het scherm. Ik zet mij soms stilletjes op één

van de stoelen. Dat we alle drie een verschillende stoelgang hebben. De geur, snelheid en consistentie, werd ik snel gewoon. Ik denk zij ook. Dat sperma van een ander stinkt, dat ben ik nog steeds niet gewoon. Zweet ook niet. Het is het binnenkomen in de cel, die geur. Verschrikkelijk. We kunnen ons niet elke dag douchen. Dan moeten we ons hier wassen aan het kraantje. Kleren krijgen we hier, grijze gevangeniskleren, het grijs is grijs en het wit is grijs. Kleren en ondergoed. Ik weet niet wie al in de onderbroek heeft gezeten die ik nu aan heb. Eten krijgen we hier ook. Te veel, maar het is niets waard. Ook dat word je gewoon. Het is hier een voortgezette opleiding in wat je als mens kunt gewoon worden. Ik bestel soms wat bij van de kantine maar mijn geld is zo goed als op. Gerechtskosten, vergoeding van de nabestaanden, heb ik een maandelijks afbetalingsplan voor, en last but not least, maar zo poëtisch is het niet, de advocaat. De anderen hebben het over 'mijn' advocaat. Fier dat ze er één hebben, begrijp: één kunnen betalen. Ik niet, niet meer. De advocaat heeft eerst mijn rechtsbijstandsverzekering opgesoupeerd en liet toen niets meer van zich horen. Met een voorschot van mijn eigen geld is hij dan toch nog tot een pleidooi gekomen, want zover was hij met mijn rechtsbijstandsverzekering niet geraakt. Met nog vijf voorschotten heeft hij het proces uitgezet. Zijn afrekening heeft mij genekt. Als een konijn. De nek gebroken. Dieren moeten altijd eerst worden bedwemeld. Bij konijnen en hazen tot drie kilogram is een goede slag op de kop toegelaten. Bij het doden moet het dier elke vermijdbare vorm van pijn, spanning of lijden worden bespaard.

Alleen al om die reden denk ik dat ik niet ga recidiveren, wanneer ik hier buiten kom, als ik hier ooit buiten kom. Ik heb nog meer dan tien jaar te doen. Te zitten. Te liggen. Te wachten. Tijdens moeilijke momenten, 's nachts, wanneer mijn kop murw is van de schemer op tv en ik niet kan slapen van al de nabeelden en fantomen die voor mijn gesloten ogen passeren, waardoor ik ze weer open doe, tijdens zulke momenten vermoord ik de advocaat. Met passie en geweld en volkomen in tegenstelling met de feiten waarvoor ik veroordeeld ben. Met veel geweld. En langzaam. Ik zou hem als een varken, gekeeld zonder bedwelmingsmiddel, ondersteboven hangen en laten leegbloeden. Daar zou hij langzaam en in toenemende paniek duizelig van worden. Voor elk voorschot zou ik hem een vingernagel uittrekken. Zonder bedwelmingsmiddel. En dan de steek in het hart voor zijn eindafrekening. De smeerslap. Hij wist dat ik nog geld had. Het onderwijs betaalt goed. Hij overtuigde mij om in beroep te gaan. Ik wou dat hij eerst de lopende zaak afrekende. En dat heeft mij genekt. Ik ben niet in beroep gegaan. Ik kon niet meer. Hij zei nog dat hij wel iets zou doen voor mij. Er iets vanaf zou doen. Van zijn ereloon. Ik had er geen vertrouwen meer in, dat hij iets af zou doen, willen doen, kunnen doen, van zijn ereloon en van mijn straf. Ze zijn daar met het eten. Ze hebben mij gevraagd om fatik te worden. Ik heb

nog niet ja gezegd. Je bent eens buiten, op de gang bedoel ik, je bent bezig, maar het is zwaar werk. Niets voor een filosoof. Ze willen allemaal, allemaal, zonder uitzondering!, iets speciaal van jou als fatik. Een stukje meer, een ander stukje, een groter stukje, bovenaan scheppen, onderaan scheppen, iets aan de kant leggen, twee desserts. Dat vraagt een aparte opleiding. Ik ben opgeleid in de filosofie. Het zijn frieten vandaag. Op woensdag zijn het frieten. Dat weet de ganse gevangenis. Gevangenen, cipiers, personeel, PSD, noem maar op. Woensdag frietdag. Op woensdag is er minder agressie. De mannen kijken uit naar hun frieten. Met stoofvlees. Het vlees is geen echt vlees. Er zitten brokken in de saus waarop je kunt kauwen. Brokken waar je kunt beginnen op kauwen, maar ze geven direct mee. Ze zijn gemaakt van karton. Ze lossen op in de saus als je traag eet. Frieten met stoofvlees is de betekenaar, het betekende is frieten met stoofvleessaus, stoof-saus. De frieten soppen de mannen in de stoofsaus en lepelen ze naar binnen. Zuigen, zwelgen. Tandverzorging is een groot probleem in de gevangenis. Er is er namelijk geen. Op papier wel, in de praktijk niet. Er is een deur met de vermelding tandarts, er is een betekenaar tandverzorging, maar die verwijst nergens naar. Het verschil tussen papier en praktijk, tussen papier en werkelijkheid, dat is mijn les voor dit leven. Ik heb het door. Papier is gewillig, woorden zijn gewillig. Verba volent. De praktijk, de werkelijkheid, is taai, traag en taai, weerbarstig. Er is de traagheidswet. Er is de zwaartekracht. Een mens zou spiritueel worden om eraan te ontsnappen. De praktijk vraagt doen, uitvoeren, de praktijk vraagt spieren. Papier en woorden vragen nadenken, hersenen. Ik schrijf het nu in eenvoudige woorden. Ik kan het ook in filosofische woorden schrijven, ik kan dat, het filosofisch taalspel. Ik kan er bronnen bij halen en de logica om de opbouw van mijn betoog te justifiëren. Ik ga dat niet doen. Dat is gênant. Ik zit hier op mijn frieten te wachten. Zelfs betekenaar en betekende, signifiant en signifié, zijn al van het goede te veel. Is al gênant. Hier in de gevangenis. Als een mens de woorden kent, dan denkt hij in die woorden. Ik denk nu aan mayonaise. Voor het vuurpeloton dacht kolonel Aureliano Buendía aan ijs. Ik was over tandverzorging bezig. De mannen verliezen hier hun tanden. Ik ook. Tand worden hier niet verzorgd. Tand worden hier, zoals alles, aan hun lot overgelaten en ten einde raad getrokken. Naar tanden wordt hier omgekeken als naar de mannen zelf. Namelijk niet, tot ze er uit moeten. Frieten, stoofvlees, mayonaise. Stoofvleessaus die smaakt naar vlees. Wie was die schrijver alweer die het had over de kip die door de kippensoep was gevlogen? Even door de soep gepasseerd? Dolle koe op hol, door de saus. Ja, soms denk ik nog aan al die zaken die ik ooit gelezen heb. Ik heb veel gelezen. Ik heb graag gelezen. Hier lees ik minder. Net nu ik zoveel tijd heb, tijd te over, lees ik weinig, lees ik niet. Ik heb geen honger. Niet om te lezen. Niet in frieten. Maar frieten eet ik, met stoofvleessaus en mayonaise. Honger of niet. Omdat het woensdag is, omdat het frietdag is.

Voilà, we hebben het weer binnen. Te veel en te snel. De septische put is weer gevuld, zo ligt de hoop op mijn maag. De brij van wit, geel en bruin, gekauwd en geslikt. Weinig gekauwd. Slap gezwolgen en geslikt. We eten hier frieten zoals we hier pasta eten, alles slap in de saus. Het doet mij denken aan een term uit mijn opleiding, sla mij dood in welk vak het was. Sla mij dood, maar maak dat je niet veroordeeld wordt, dat er geen proces van komt, dat je geen advocaat nodig hebt en een pro deo is geen oplossing want die zijn te groen, zijn tegen moordenaars en willen alleen minderheden en milieu of de grote business verdedigen. De advocaat had een stagiair. Dat meisje zat daar niet op haar plaats. Marie-Claire. Drieëntwintig jaar en Marie-Claire heten. Welke ouder doet dat zijn kind aan? Getekend voor het leven. De ouders niet vervolgd. Vader Marie-Claire was ook advocaat en grootvader Marie-Claire was rechter geweest, dus ook in de rechten. Marie-Claire had korstjes rond haar neus, van die kleine witte korstjes in de rode plooi van een witte huid. Witte huid die te veel onder een steen had verbleven en verbrandde in het zonlicht. Korstjes waar ze aan pulkte met de vingers van haar linkerhand wanneer ze een vraag kreeg waar ze zelf moest over nadenken. Oké, ze zou nog groeien in het vak, in de advocatuur. Maar tot welke prijs?

Ik had het goed in het onderwijs, nu ik in de cel zit. Ik had het niet goed in het onderwijs, toen ik in het onderwijs zat. Paradox. Aan alle mensen in het onderwijs, als je het niet goed hebt in het onderwijs, als je klaagt over het onderwijs, ga naar de gevangenis. Na zeer korte tijd, ik spreek in minuten, zul je het beter hebben in het onderwijs. Met veel nostalgie denk ik terug aan de leraarskamer, het koffiekot, waar wij, docenten van het hoger onderwijs, de springuren overbrugden en klaagden. Je wist dat als je naar de leraarskamer ging, er zou geklaagd worden en dat je mee zou moeten klagen. Omdat daar geklaagd werd. Als opgeleid en rechtgeaard filosoof stelde ik mij de hoe en waarom vragen. Wat doen wij hier? Van waar komt het? En waar gaan we naar toe? Het klagen van de zo geprivilegieerde docenten kwam vooral van de last die wij van het leven ervaarden. Zoals daar kan zijn: zeer kleine kinderen, opgroeiende kinderen, puberende kinderen, studerende kinderen, het huis verlatende kinderen, schoonkinderen, schoonouders en de opvoeding van de kleinkinderen die verschilt van hun ouders en de grootouders van de andere kant. Verder de last van de huisvesting, de last van de geboekte reis en de last van de gezondheid. De gezondheid die onder dat alles te lijden had, waardoor de gezondheid nog meer leed. En misschien nog wel de belangrijkste, maar die neem ik voor mijn rekening, daar is geen empirisch wet-onderzoek naar gevoerd bij mijn weten - en ik laat even de studenten buiten beschouwing, want er zijn ook studenten in het onderwijs, onderwijzend personeel en in het bijzonder stafleden, durven dat nogal eens vergeten - het belangrijkste dus, is de traagheidswet, de traagheidswet met betrekking tot het beroep. Een

lichaam in rust wil in rust blijven, een mens in rust wil in rust blijven. Een mens in beweging blijft gemakkelijk in beweging ook al verlangt die naar rust. Onderwijzend personeel kent veel en diepe rust tussen de hier en daar ingeroosterde lesuren. Ik zie een gelijkaardig verschijnsel hier in de gevangenis. Ik zal het maar beschrijven in de hoop dat de cipiers het niet te lezen krijgen vóór ik hier buiten ben. Want het gaat over hen. De cipiers hebben hier zo goed als niets te doen. Wanneer ze dus hun shift starten en in het cipierslokaal op hun stoel gaan zitten, zit het grootste deel van hun job er op en dalen ze geleidelijk af naar een toestand van diepe rust. Ze bevinden zich in een windstille vallei. Stel je voor, wanneer je dan, als gevangene, vraagt ‘chef, dit of dat’, uit welke diepe rust, uit welke katatone toestand die chef zich op gang moet trekken. Bij ons, gevangenen, is dat anders, wij komen hier niet om uit te rusten, wij komen hier trouwens niet uit ons zelf of om ons dagelijks brood te verdienen. Wij zijn hier gestoken en moeten hier de tijd van onze veroordeling doden. Voor ons is dat dus anders. Wij zijn blij dat we eens in beweging kunnen of mogen komen. Sommigen hier zoeken zelfs de beweging op door kabaal te maken of een medegedetineerde in elkaar te slaan. Wij smoren onze bewegingsdrang met wiet. Ik zei diepe rust, maar diepe rust is geen diepe ontspanning. De cheffen hier zijn bang van ons. Als ze rondlopen, maken ze zich breed in de schouders of breed in de ellebogen in geval van smalle schouders. Door de aard van het werk beginnen ze misschien wel breed in de schouders, maar na verloop van tijd zijn ze, afhankelijk van hun geslacht, alleen nog breed in de heupen of breed op de buik en altijd breed in de ellebogen. Ze lopen, traag, met de ellebogen breder dan de schouders. Ze lopen niet, ze stappen niet, ze schrijden voort. Ik denk niet dat we dat voortschrijdend elleboogverschijnsel onder de dieren terugvinden. Zelfs niet bij de paringsdans.

Mijn frieten liggen op mijn maag. De andere twee liggen elk op hun bed en zo te horen, te zien en te ruiken, liggen ook hun frieten op hun maag. Ik zit op mijn stoel want mijn matras steekt onder het stapelbed en als ik ze tijdens de dag uittrek en er mij durf op te leggen, springt die van boven onverwachts en zonder kijken uit bed en landt met zijn volle gewicht op mij. Hij doet dat uit protest. Zo heb ik het toch begrepen. Uit protest tegen de overbevolking in de gevangenissen, uit protest tegen drie man op een eenpersoonscel, uit protest tegen de derde man, ik dus, die er op zijn cel is bijgekomen. De eerste keer probeerde ik hem duidelijk te maken dat hij zijn protest tegen de verkeerde persoon richtte, dat ik mij eerder aan zijn kant van de barrière bevond. Hij had geen oor naar mijn argumenten, niet naar argumenten niet naar subtiliteiten in het algemeen, begreep ik. Hij heeft ook de gewoonte om die van het benedenbed te kussen wanneer hij er zin in heeft. Die van het benedenbed laat dat gebeuren en lijkt dan met zijn gedachten ver weg naar zonniger oorden tot het voorbij is. Ik bedoel maar dat het niet

wederzijds is. Het is zelfs niet enerzijds want ik had blijkbaar een eerste keer net iets te lang gekeken naar zijn gedacht, had hij gebluft ‘Wat? Ik ben gene homo hé!’ Ik denk niet dat het toen gepast zou geweest zijn om te zeggen dat ik niets tegen homo’s heb, maar dat ik het wel lastiger vind wanneer iemand een ander beleebt tegen zijn goesting. Dat daar momenteel zelfs veel rond te doen is in de media. Ik zei het niet. En hij liet me gerust. Hij heeft me op dat vlak altijd gerust gelaten. En eerlijk gezegd, ik ben er niet fier op, ik heb hem ook gerust gelaten. Liever die van het benedenbed dan ik, ik lig al laag genoeg. Waar was ik gebleven? Ja, nergens gebleven, dat ik dat hier allemaal zit te schrijven op mijn stoel. En in mijn hoofd voor het moment. Ik heb niet altijd de mogelijkheid om op papier te schrijven. Die van het bovenbed kan daar niet goed tegen. Die denkt dan dat ik over hem schrijf, dat ik een verslag over hem schrijf. Quod non. Hij kan niet tegen verslagen, niet tegen verslagen en niet tegen de PSD. Wie wel. Ik schrijf dus op papier wanneer hij er niet is en hij is er meer wel dan niet en dan schrijf ik in mijn hoofd. In mijn hoofd heb ik een mooie schrijftafel, notenhout, met boeken en een stoel, zeg maar zetel, met armsteunen, rugleuning, hoofdsteen, en twee hendels, een voor op en neer, een voor vooruit of achteruit, en zetelverwarming, dat laatste is niet waar. Een mooie groene leeslamp, je kent die wel, ze staan in het Justitiepaleis in Brussel. Zwijg mij van het Justitiepaleis in Brussel. Groene kap, glas en koper. En een raam. En dan zit ik dan in mijn stoel aan mijn schrijftafel en dan draai ik me langzaam in de richting van het raam en ik waai naar buiten. De verte tegemoet.

Ik was aan het zoeken naar de naam van zo’n leeslamp. Moest ik nu internet hebben, ik zou het kunnen opzoeken. Maar ik heb hier nu geen internet. En zeggen dat ik mij ooit heb afgevraagd of internet wel een verbetering was. Ik denk zelfs dat ik er een artikel over geschreven heb, tegen geschreven heb. En nu mis ik het. Al was het maar om de naam van zo’n leeslamp op te zoeken. Dan maar zonder. Ik trek mijn plan, ik denk trouwens dat dat de inhoud van mijn artikel was. Wat als instant alle informatie aanwezig is? Welke invloed zal dat hebben op het geheugen, de creativiteit en het probleemoplossend vermogen? Ik heb hier evenmin een computer. Een bankierslamp. Zo’n lamp noemen ze ook een bankierslamp. Nu herinner ik het mij weer. Bankierslampen in het justitiepaleis in Brussel. Is dat geen eigenaardige samenloop van omstandigheden. Welke filosoof zei ook al weer dat toeval niet bestaat? Of was het geen filosoof? Amai, mijn frieten verteren niet. Ik zou wat moeten bewegen. Wandelen. Ik ga die twee hier niet ambeteren met mijn stappen en mijn beweeg. Ik zal maar wandelen in mijn hoofd, rond mijn grote schrijftafel met de bankierslamp en mijn burea zetel en eens tot aan het raam gaan en eens in de verte kijken.

Het is allemaal begonnen met Woody Allen. Niet mijn leven, niet mijn opgang, mijn ondergang. Ik hoor Ramsey Lewis spelen, terwijl ik door het raam in de verte kijk. The 'in' crowd. Het begint met een applaus en dan zijn we vertrokken, op de piano. Het moet, ja welk jaar kwam de film uit? Ik zou het moeten kunnen opzoeken. Nu, het maakt niet uit. Irrational Man. Daarmee is het begonnen. Met die film. Ik was toen ook aan de drank. Joaquin Phoenix ook. Abe Lucas in de film. Ik zie mij staan, door het raam, met een glas in mijn hand. Ik dronk veel. Wat is veel? Ik gaf les tussen de pauzes en in de pauzes dronk ik. En ik dronk een glas bij de lunch, een glas bij mijn avondeten en daarna nog wat, hing er van af, wat ik nog te doen had. Het hing er niet van af. Het hing nergens van af.

Ik had nooit alcohol bij mij, ik bedoel in mijn borstzakje of zo. Niet in mijn laptoptas, niet in de auto, niet in mijn jas. Ik had er wel overal staan. Ik zei eerder de flessen goeiemorgen dan een levend mens. Die was er immers niet. Nog eerder de flessen dan de boeken. Ik heb veel boeken gelezen. Veel boeken graag gelezen. Veel boeken moeten lezen. Een mens denkt ik zal filosofie studeren want ik lees graag filosofie. Kwam ik daar even bedrogen uit. Wat een verschil tussen graag lezen en moeten lezen, tussen lezen wanneer je goesting hebt en lezen wanneer het moet. Tussen lezen omdat het regent en je straks buiten kunt en lezen wanneer het regent en je straks niet buiten kunt omdat je verder moet lezen en je woorden in je hoofd moet stompen, woorden en begrippen, die je vreemd zijn, van mannen, vooral mannen, eigenlijk uitsluitend mannen, die zichzelf liever een klysma zetten dan seks hadden. Wie schreef dat weer? Ik zou het moeten kunnen opzoeken. Ik zal er op komen. Van die ijverige zwoegers van filosofen met een dwangneurose of migraine. Hodgkinson. Tom Hodgkinson. Ik heb me geamuseerd met zijn boek. Over luiheid. Idle en nog iets in het Engels. Ik ben de juiste titel kwijt en ik zal het niet opzoeken want ik kan het niet opzoeken want ik heb geen internet en ik heb geen computer. Lezen en stilzitten. Graag lezen, maar niet kunnen stilzitten, daarvoor stond ik in mijn jonge jaren. In het college las ik en voetbalde ik. Lezen en voetballen gingen goed samen, vond ik toen, vind ik nog steeds. Ok, ik was de enige in de ploeg die las. De anderen lazen de cursus, maar geen boeken. Bij mij was het andersom. Sommige leraren konden dat appreciëren, de meeste niet. Die keken naar de antwoorden, of die conform hun antwoordsleutel waren, en plaatsten er het overeenstemmend aantal punten tegenover. Dit terzijde. Over leraren een boek apart. Ik ben zelf leraar geworden. Ik was het niet van plan. Ik had geen plan. Daar sta je dan met een diploma en je kan je daarna aan de universiteit nog wel een beetje bezighouden, een beetje onderzoek, een artikel hier en daar, een beetje fikfakken met een prof, maar op een dag kom je er toch studenten tegen en voor je het weet ben je les aan het geven, ben je ze aan het begeleiden, monitoraat en van die zaken. Ik heb niets tegen studenten, ik ben

het zelf geweest. Ik denk zelfs dat de meeste proffen het geweest zijn. Je zou het niet zeggen wanneer je sommigen bezig ziet. Stil zitten, daar wil ik het over hebben. Daar wil ik het niet over hebben, ik wil er niet aan denken. Ik zit hier stil, ik moet hier stil zitten, zo ook aan de unief. Stil zitten dat ik daar heb moeten doen. En het strafste van al waren de Griekse filosofen, de oude Grieken, ik ben de juiste naam van het vak kwijt. De prof vooraan, vertelde over de agora en de Griekse universiteiten waar de studenten les ontvingen, hij gebruikte het werkwoord ontvangen, al wandelend. Al wandelend. Wat doen de veel stilzittende paters? Ze brevieren al wandelend. Voilà, ik denk er nu aan. Ik kon zo lang niet stil zitten. Toen niet, nu niet. Nu moet ik wel. Ik ben gelukkig al ouder. Mijn hormonenspiegel is gehalveerd en de resterende helft is aan de poort van deze gevangenis op straat achtergebleven. Ik zou graag een wandeling maken. Het zou mijn frieten doen verteren. Op woensdag eten we hier een ganse dag frieten. Een stevige wandeling. Niet de rondjes hier, achter draad en op beton. Ze laten mij gerust op de wandeling. Ik ben geen pedofiel. Ze weten dat ik zit voor moord. Het heeft in alle kranten gestaan. Mijn naam is op tv geweest. Niet voor een van mijn briljante artikels maar wegens de moord die ik heb begaan. Voor moord is hier redelijk wat begrip onder de gevangenen. De meeste zitten hier voor moord of moordpoging. Dat is misschien de reden. Van mijn gezicht kun je niet aflezen of ik voor passionele moord, huurmoord, voorbedachte rade of doodslag zit. Bij sommigen hier is dat duidelijk. Ze hebben niet veel nodig om het hier ter plaatse te bewijzen. Ik wist niet hoe ze op mij zouden reageren. Jaloers omdat ik gestudeerd had en zij niet? Ze laten de professor links liggen. Zolang je niet hoog van de toren blaast, zolang je je niet echt tegenkomen, je ze niets in de weg legt, onzichtbaar bent, laten ze je gerust. Ze weten dat er bij mij niets te halen valt, ze weten dat ik nergens voor in te spannen ben, ze weten dat ik niet klik. Uit meer dan deze drie artikelen bestaat de grondwet hier in de gevangenis niet. We kunnen niet altijd naar de wandeling. Gebrek aan personeel. En het personeel waar geen gebrek aan is, staakt graag en veel. Hun stakingen leveren niets op. Sommige cheffen zeggen dat ze voor ons staken. Voor betere leefomstandigheden in de gevangenis voor ons. Dat is ontroerend. Vooral wanneer die frieten niet verteren, zo op een stoel, met drie in een eenpersoonscel. Maar terwijl ze staken hebben wij toch maar geen wandeling. Het is vandaag zo'n dag. Geen wandeling, geen douche, wel frieten.

Nu was er nog een probleem met al dat boeken lezen en weinig bewegen en opspelende hormonen en zo. Het gebrek aan realiteit. Het gebrek aan werkelijkheid. Soms kwam ik mijn kamer uit omdat ik voedsel nodig had, brood, en er geen had en er moest gaan kopen en daarvoor geld moest bij hebben en mezelf eerst nog moest controleren of ik mijn broek aanhad en toonbaar over straat kon lopen. En terwijl nog over iets aan het nadenken zijn, een

filosofische kwestie, en bijgevolg behoorlijk verstrooid in het leven staan. Het lawaai van auto's, mensen op het voetpad, zonneschijn, regen zonder regenjas. En dan nog de emoties. De meeste stof die ik moest lezen was droog, gedrukt op droog papier. Maar soms was er literatuur bij, Franse literatuur nog wel, en zeg nu zelf, als je als schrijver wil dat er in je roman iets gebeurt? Moet je de emotie opdrijven. Maar wat moest ik daarmee, student, in wiens leven, buiten zijn hoofd niets gebeurde? De Witte van Zichem las De Leeuw van Vlaanderen van Conscience en speelde die na met een corset van zijn moeder als harnas. In vuur en vlam. Maar de filosoof, Hegel of Socrates, die scoren niet, alleen voor de goal. Die denken na, over de mogelijkheden, de ethische kwesties, hoe het zover is kunnen komen, het ontstaan en de zin van het voetbalspel, het ontstaan en de zin van een gesublimeerde strijd tussen Griekse en Duiste filosofen, de plaats van satire en Monty Python in het medialandschap. Scoren doen Hegel of Socrates niet. Socrates wel, denk ik, met de kop. Hoe zat het weer? Met een glas wijn kon ik mijn eigen emoties beleven, kon ik mijn eigen Leeuw van Vlaanderen in toom houden. Kon ik uitademen. Met een glas rode wijn was het net echt, vreugde en verdriet, liefde en strijd. Na enkele glazen wijn was het zoveel als had ik het in het echt. Na enkele glazen wijn leefde ik en kon ik moe maar voldaan gaan slapen.

We hebben hier geen alcohol in de gevangenis. Ik zou een glas nochtans goed kunnen gebruiken. Er gebeurt hier niets, ik zit veel te veel stil en ik beleef alles in mijn hoofd. En dat zou eens mogen gedaan zijn. In mijn hoofd. Beleven en herbeleven. De daad zelf, herbeleef ik niet. Wel het moment dat de verdenkingen in mijn richting kwamen. Je had mij moeten zien. Hoe ik kon liegen. Roestvrij staal, men zegge roestvast staal, inox, treksterkte.... Ik geloofde mezelf. Dat moest wel, wilde ik geloofwaardig overkomen. Maar natuurlijk had ik het gedaan. Ik moet zeggen, hoe bedreigd ik me ook voelde, ik leefde. Met angst. En bedreiging. Echte angst en echte bedreiging. Ik had erover gelezen, ik had erover nagedacht, gefilosofeerd, gediscussieerd. Nu was het echt en ik kon het boek niet zomaar dicht doen en een wandeling maken. Ik zat er in, middenin.

Tijdens mijn opleiding en tijdens mijn docentenleven heb ik mij nooit beziggehouden met het verschijnsel van de psychopaat. Alhoewel het mij natuurlijk fascineerde, de media te zien en te lezen, wanneer weer een psychopaat had toegeslagen. Dat was sensatie. In de media. Want in ons leven, in mijn leven, gebeurde er niets, behalve in mijn hoofd. Passie, onmacht, moeilijke jeugd, verslaving, persoonlijkheidsstoornis, psychose, trauma. Dat was de context van de dader. Daar had ik niets van. Ik ben niet erg passioneel, ik bekom meestal wel wat ik nastreef, zo onmachtig ben ik niet, alleen streef ik eigenlijk niets na. Ik had geen moeilijke jeugd. Elk kind heeft natuurlijk goede en voldoende redenen om over zijn ouders te klagen, maar ik had geen

moeilijke jeugd. Mijn ouders zijn niet gescheiden, niet vroegtijdig gestorven. Mijn vader is niet zonder werk gevallen. We zijn niet verhuisd. Mijn moeder werkte niet en klaagde niet. We kenden geen armoede. We werden niet geslagen, we werden niet gestraft, want daar was geen reden toe. Ik maakte geen ruzie. We lieten mekaar gerust. Mijn ouders dronken niet. Ik dus wel, maar ik ben niet verslaafd. Ik heb het alleen nodig om filosofische redenen. Ik offer mij op voor de filosofie. Wat zinloos is, dat weet ik nu, maar toen nog niet. Verder heb ik geen persoonlijkheidsstoornis, ben ik niet psychotisch en hadden we geen vette nonkel in de familie. Ik ben dus eigenlijk niets en heb dus eigenlijk niets. Wat in sommige literatuur de definitie van verlichting is. Maar hier, op mijn stoel, terwijl mijn frieten opspelen en de twee ontwaken en zich klaar maken voor hun werктаak, voel ik weinig van een verlichting. Zin en zinloos. Ik denk dat dat voor mij het centrale en moeilijkste thema van mijn leven was geworden. Ik heb altijd graag les gegeven. De voorbereiding schoot er bij in, vooral de laatste jaren, dan vertelde ik vanuit mijn basiskennis, met iets meer panache dan inhoud, en ze slikten het ook. Mijn basiskennis lag nog boven de lat waar zij over konden. En had ik weinig of geen inspiratie, dan lanceerde ik een paradox of een controversieel vraagstuk en waren we snel een uurtje zoet. Jonge studentes zijn ontvlambaar, op passioneel vlak, voor de docent. Jonge studenten zijn snel jaloers, houden zich gedeisd, ze hebben nog geen mening, maar wel al de hormonen. Het is niet gemakkelijk jonge student(e) te zijn. Ik kan ervan meespreken. Er was er altijd wel eentje dat nog een vraag had na de les. Vooral wanneer ik zelf in die les een bepaald standpunt passioneel had verdedigd. Die jonge studentes dreven niet mee op de inhoud, ze dreven mee op de passie. Ik heb ze allemaal afgehouden. Ik was de correcte docent. Alsof ik daar boven stond. Ik kon hun vader zijn. Een betrouwbare vader. Natuurlijk fantaseerde ik wel eens, in mijn hoofd, hoe het zou zijn, maar die fantasie vervloog mee met de alcohol en ik bereikte gedachteloos en leeg mijn bed.

De feiten. Waarvoor ik ben veroordeeld. Ik zit voor moord. Ik heb het leven van iemand stopgezet. Zonder reden, zonder zin, een volstrekt willekeurig iemand. Ik vroeg mij af wie het meest willekeurig iemand zou zijn. Ik geef toe, waarschijnlijk kan alleen een filosoof tot zulke vragen komen. Een gewoon iemand stelt zich die vraag niet, die heeft andere dingen te doen. Ik had niets anders te doen. Integendeel, vragen stellen is mijn beroep. Vragen verzinnen. Antwoorden formuleren behoort daar ook toe. Maar de antwoorden zijn afhankelijk van de vragen, heb ik ervaren. Wie zou het meest willekeurig iemand zijn? Hoe ziet die er uit? Ik zat soms in het park, of in het station, daar waar veel volk passeert, en ik bekeek de mensen. Ze leken allemaal willekeurig. Bij eenieder kon ik een verhaal verzinnen. Waren er mensen zonder eigenschappen? Ook dat. Mensen zonder eigenschappen vervangbaar door andere mensen

zonder eigenschappen. Ik besef nu, duidelijk, dat mijn feiten met voorbedachte rade zijn uitgevoerd, dat je tot die conclusie kunt komen. Maar het was geen voorbedachte rade. Ik werd er in meegesleurd. De idee nam bezit van mij. Ik was een man die in zijn hoofd leefde, ideeën waren mijn beroep. Ik was opgeleid in ideeën. En ik hou vol tot op vandaag: we kunnen de baas zijn over onze ideeën, maar ideeën kunnen ook de baas zijn over ons. Ik zie hiervan in de gevangenis vele voorbeelden de revue passeren.

Soit, zo is het gegaan. Zo en niet anders. Er was geen andere reden. Ik wou de wereld niet veranderen. Ik wou de wereld niet bevrijden. Ik wou iets doen, in het echt. De ultieme daad in het echt. Iemand op de wereld zetten, iemand van de wereld wegnemen. Het is het laatste geworden, omdat het eerste, als man alleen, niet uitvoerbaar is.

Ik heb er niet bij stilgestaan, ik zweer het, ik heb er niet bij stilgestaan, dat ik daardoor iemand anders verdriet aandeed. Ik leef zelf alleen. In boeken gebeurt zoveel. Echt niet, ik heb er niet bij stil gestaan. Nee, nu, denk ik, dat ik harteloos ben, was, de drank. ‘Ja, steek het maar op de drank,’ zei de onderzoeksrechter. En de dag erop zei de gerechtspsychiater net hetzelfde: ‘Ja, steek het maar op de drank!’. Hij heeft mij toerekeningsvatbaar verklaard. Hij had een dossier voor zich, keek eens goed naar mij, stelde drie vragen, zei ‘Ja, steek het maar op de drank!’ en in minder dan een kwartier was ik toerekeningsvatbaar en stond ik buiten... en zat ik binnen.

Voor mijn straf, voor mijn probleem, ben ik gestraft met hetzelfde probleem. Als straf voor je gebroken been, breken we je nog een been. Als straf omdat je geen leven hebt, nemen we je leven af, zodat je geen leven hebt. Als straf voor je anorexia, mag je niet eten. En het is hier geen leven. Er gebeurt hier niets en dus zit ik in mijn hoofd. Ik heb geen boeken. Er zijn hier boeken. Er is hier zelfs een bibliotheek. En ik mag er boeken reserveren, die een medegevangene dan rondbrengt. Ik mag er niet zelf heen en ik mag er niet werken. Ik denk dat ze bang zijn dat ik een slechte invloed zou hebben op de andere gevangenen. Dat ik de andere gevangenen op ideeën zou kunnen brengen, verkeerde ideeën in hun ogen. Ik heb geen idee wat dergelijke ideeën zouden kunnen zijn.

Cervantes schreef Don Quichote in de gevangenis. Het is dus niet dat je niets kunt doen in een gevangenis. En Cervantes zal wel niet de enige geweest zijn. Oscar Wilde vanuit de diepte, en oei ja, onze Adolf. En Verlaine. En hoe zat het met Dostojevski in de ondergrond en Solzjenitsyn in de goelag? Ik zou het moeten opzoeken om correct te refereren. Ik zou meer durven zeggen, zo’n vorm van opsluiting is voor een aantal scheppende geesten de ideale potgrond om een boek te schrijven. In hun hoofd, waar geen papier voor handen is. Even ambetant als geen papier voor handen voor het toilet. Indiërs hebben daar hun linkerhand voor. Ik moest rechts leren schrijven op school. Misschien om te voorkomen dat ik te veel shit zou

schrijven. Ik dwaal af. De gravure van de schrijver in de kerker, zonlicht door een raampje hoog tegen het plafond. Van wie was dat weer? Dürer? En wie stond er ook al weer op? Ik zou het moeten kunnen opzoeken. Het zou mij inspireren. Zelfs Bach heeft in de bak gezeten. Soit, mijn punt is duidelijk, denk ik. Er worden revoluties bedacht in gevangenissen. Revoluties en meesterwerken, en roddelrommel bij mindere talenten. Hier op mijn stoel.

Die scheppende geesten zaten in de bak wegens schulden of opvattingen of geaardheid. Ik zit tenminste voor een echte misdaad. Er zitten er hier veroordeeld voor roofmoord. Ik heb iemand vergiftigd, zoals in de film van Woody Allen. GHB. Ik hoop dat hij nog een gelukkig moment heeft beleefd in de minuten vóór hij omging. Ik heb dat laatste niet tegen de onderzoeksrechter gezegd, ook niet tegen de gerechtspsychiater. Het was een belevenis, zo verhoord worden, door een rechercheur. Die was daarvoor opgeleid. Mijn mayonaise pakte niet. Ik had minder succes dan bij mijn studentes. Een belevenis was het. Het deed mij in dank terug denken aan mijn opleiding. Ik leerde er esthetisch naar een tekst te kijken, los van de inhoud. Stadia op een levensweg van Kierkegaard, esthetisch, ethisch, religieus, heeft er hier nu misschien niets mee te maken. Ik associeer maar. Ik zit nochtans op een stoel. Geen sofa hier in dit verblijf. Om op te liggen. En vrij te associëren. In het aangenaam gezelschap van een zwijgende, dure psychoanalytisch geschoolde therapeut. De esthetiek van een verhoor. Zoals de esthetiek van 9/11. Nooit een esthetischer performance gezien. Je moet er maar opkomen. Foei, hoe kun je zo denken, meer dan drieduizend doden, en al dat stof in de straten. Ik mag zo denken, ik zit toch al in de bak. Maar toen die Boeiing zijn bocht nam en vlam! Pal erop, pal erin. En enkele minuten later nog een Boeiing. Ah ja, het waren niet voor niets de Twin Towers, geen half werk, tweelingen zijn met twee. Het is traumatisch voor een tweeling om als eenling achter te blijven. Soit, de tweede Boeiing, geen toeval, geen ongeluk, bam! Pal erop, pal erin. En dan die torens, die vallen niet om, die zakken in. Wie had dat zien aankomen? Wat een belevenis!

Ik zeg het, het was een ervaring, zo verhoord te worden. Ik heb er nog lang kunnen over nadenken. Eindelijk iets om over na te denken, dat ik zelf beleefd had, en niet zomaar had gelezen of bekeken. Vrienden zal ik met die rechercheur niet worden, met niemand van justitie trouwens. Met de cheffen hier evenmin. Ik had buiten geen vrienden, laat staan hier binnen. GHB kon ik zelf maken, ik had er over gelezen. Ik heb het zelf niet geprobeerd. Het is mijn smaak niet, te zout.

‘Zijn slokdarm en maagwand is compleet verbrand,’ smeet de rechercheur mij in het gezicht. Maar dan was hij al dood, dacht ik. In India, in Varanasi, worden ze helemaal verbrand, door de familie zelfs, dan zijn ze ook al dood. Ik had mijn mengsel eerst moeten testen, maar dat bedoelde de rechercheur niet, zover was ik ook mee. Ik had niemand om het uit te proberen.

‘Kijk,’ zei ik, ‘hij is dood. Mij verwijten maken, of incompetentie naar het hoofd slingeren, brengt hem niet terug.’ Laten we vrienden blijven, dacht ik er bij. Rechercheur had ik moeten worden. Alle dagen geconfronteerd worden met echte werkelijkheid, in de echte werkelijkheid de nog echtere werkelijkheid naar boven halen, geen secundaire werkelijkheid uit de boeken, ook fictie genoemd. Alhoewel, het is ook maar de vermeende werkelijkheid van de daders, niet hun eigen werkelijkheid. Misschien hebben rechercheurs, net als filosofen, ook de hoge nood om zelf iets in het echt mee te maken. Rechercheurs en filosofen zijn zoekers. Ah, ze zijn weg. Eindelijk. Ze zijn gaan werken. Ik zet tv op. Er zal nu wel niets zijn op tv, maar in mijn hoofd is het ook maar niets en ik kan niet buiten... want ik zit in de gevangenis. Voor moord. En ik zit hier nog lang. Ik ben benieuwd hoe dit avontuur zal eindigen. Dat doet mij aan Kim Clijsters denken. Die zag elke match als een avontuur, om zich te amuseren. En ook wel omdat Kim Clijsters een vrouw is, denk ik eraan, denk ik. Er is niets op tv. Ik ga liggen. Ze zijn weg. Ze zijn zeker twee uur weg. Misschien val ik wel in slaap. Dan zal hij weer stampen, de bovenste, bij het binnenkomen. Hij kan er niet tegen dat ik er lig, in de weg lig, in zijn weg lig, in zijn cel. De onderste zegt niets. De onderste zegt nooit iets. Hij zit nochtans ook voor moord. En naar het schijnt, op de wandeling, voor méér moord dan de bovenste. ‘Pas maar op,’ zei Marcel op de wandeling, ‘de bovenste blaft, maar de onderste bijt. Die jongen heeft al wat uitgestoken.’ Neergestoken, dacht ik.

‘Ja, mijnheer de onderzoeksrechter, het was een student.’

‘Uw student?’

‘Mijn student? Hij had les van mij, mijnheer de onderzoeksrechter.’

Ja, hij had les van mij en ja, het was wel mijn student. Alhoewel ... mijn... Hij was in mijn hoofd gekropen. Philip. Tijdens de les, ik weet het nog goed, al te goed, maar ik vertel dat allemaal niet aan die van het gerecht. Het zijn hun zaken niet. Ok, ik was niet goed voorbereid. Ok, ik was eigenlijk niet voorbereid. Iets te veel tijd genomen voor de lunch. Er was mij tijdens het eten ineens iets te binnen geschoten. Amai, ja, het was toen ook stoofvlees met frieten. Wat is dat hier met al die frieten met stoofvlees. Ik weet niet meer wat mij toen te binnen schoot, maar het was alleszins iets dat mij ineens te binnen schoot en ik bestelde mij nog een halve liter om de gedachte eens goed te doordenken. En dan ineens naar de les, ja, onderweg in mijn Outlookagenda gekeken, existentialisme, stond er. Ja, juist en in vijfhonderd meter snelwandelen, met een bord frieten met stoofvlees en witloofsalade en een liter wijn in mijn frak, twee uur hoorcollege existentialisme voorbereid. Dat ik mij existentieel voelde, toen ik het lokaal binnenkwam, ik kan het je wel vertellen. Zeg nog eens dat een benoemde docent, met vaste wedde, vaste aanstelling en vaste vakken geen existentieel leven heeft in de werkelijkheid.

Ik was maar tien minuten te laat, niet te laat dus. De studenten zaten klaar. Ik zie ze nog zitten. Ik begon mijn hoorcollege met de gezegende en historische uitspraak: 'Het waren frieten.' Ik had onmiddellijk de lachers op mijn hand. De sfeer verschoof naar 'geef er ons allemaal nog één!' maar ik liet de stilte nederdalen door zelf stil te wachten. En terwijl met mezelf te overleggen waar ik zou beginnen. Soit, na mijn inleiding waren we op dreef met Sartre en Camus. En toen zag ik, midden in een zin, midden mijn betoog, Philip, onder invloed en het was geen bier of wijn want die invloed kende ik. Ik zag het voor mijn ogen. Ik zag het aan zijn ogen. Hij zakte scheef, was even weg, kwam terug, bleek, in het midden van La Chute.

'Sartre is een sukkelaar,' brabbelde Philip. Ik moest het hem twee keer vragen. 'Dat Sartre een sukkelaar is. Een schele sukkelaar.' Gelach en daarop onzeker gegniffel toen de studenten merkten hoe Philip er aan toe was. 'Was ik die Simone de Beauvoir geweest, ik had mij een andere filosoof gezocht. Ik kan het geloven dat ze opkwam voor le deuxième sexe, de eerste keer zal Jean-Paul wel niet klaargekomen zijn. Gene seks, te meer filosofie.' Zijn ogen draaiden weg. Spijtig, dacht ik, want weliswaar grof en zeer kort door de bocht, hij maakte wel een existentieel punt, goed voor een klassikale discussie, die ik dan in wijsheid zou modereren, in de mate van het mogelijke, eerlijk gezegd zo lucide van geest was ik op dat moment ook niet. Ik liet hem voor de rest van het hoorcollege aan zijn lot over en schakelde op automatische piloot. L'être et le néant. Als Sartre daarover achthonderd bladzijden kan vullen, wat zou ik dan geen les kunnen vullen. Er volgde een uur van zestig minuten waarin ik de frieten met stoofvlees en witloofsalade probeerde te verteren, het hoofd boven de wijndrempel probeerde te houden en de inhoud van de existentiële discussie in goede banen probeerde te leiden, waarbij ik vond dat het een existentiële leerschool was voor de studenten om dat zelf te doen, zonder God aan hun zijde. En mijn hoofd bij Philip had. Knappe student. Getormenteerde student. Zo had ik ze graag. Niet de garantie op een groot filosoof of een grote filosofie, het ging om de existentie. Filosofie studeren om iets van je eigen problemen te begrijpen. Hij had problemen. Er zat geen enkele student in de aula zonder problemen, geen enkele student zonder één of meerdere breuklijnen in hun jong leven. Ik keek de klas rond. Hoeveel meisjes zijn hier misbruikt? Hoeveel jongens? Door wie? Hoeveel jongens hier hebben al een meisje misbruikt? Ik vroeg het niet. Ik hield de vraag voor mij.

Ik had hem een grote onderscheiding gegeven voor zijn mondeling. Ik had toen al iets vermoed. Maar hij had mij overtuigd. En gecharmeerd. Na twaalf studenten, die hadden geprobeerd de cursus te herkauwen en mij met koeienogen aanstaarden van: 'Is het goed mijnheer? Krijg ik punten? Ben ik geslaagd? Wil je geen bijvragen stellen want ik weet echt niet waarover ik het heb. Filosofie is voor mij geen hoofdvak,' kwam Philip binnen en die had zelf nagedacht.

Eindelijk zuurstof in de aula, een student die zelf nadacht. Hij gaf mij geen antwoorden, hij gaf mij de vragen die hij zich had gesteld, eerlijk en authentiek, elke poging tot een antwoord had tien nieuwe vragen opgeroepen en nu zat hij daar, voor mij, met al die wilde mustangs in zijn hoofd. Die hij had geprobeerd te bezweren, te kalmeren, in te tomen, ik denk het wel. Oei, hij ligt met zijn hoofd op tafel. Slaap maar jongen. En dan liep het hoorcollege op zijn einde. In een helder moment vroeg ik de studenten de elementen van de discussie samen te vatten en leerdoelen vast te leggen voor de komende onderwijsgroep. Ze deden het, natuurlijk deden ze het, de runderen. Philip was down. Soldier down. Man down. En dan was de les uit, studenten naar buiten, Nathalie, het meisje met het oogje op Philip, bezorgd, aarzelde, bleef hangen. Het was nog niet geweten, ze was met haar liefde voor Philip nog niet uit de kast gekomen. Ook daar was een kast voor. Ik heb hier geen kast, geen eigen kast. Ik deel een stuk van een kast en wat spullen staan op de plank, de gedeelde plank. Bron van veel discussie, I can tell you. 'Je moet je niet ongerust maken,' sprak God de vader en het meisje ging, vergat haar ogen, nam ze mee en verdween. Op dat moment kwam Philip bij. Water. Ik had geen water. Rugzak. Fles. Nee, schudde hij. Ik rook aan de fles, geen water, geen alcohol, de dop smaakte zout.

Ik ging water halen. Hij lag nog met zijn hoofd op zijn tafeltje. Hij dronk.

'Wat was dat, Philip?'

Hij keek me wazig aan, vermande zich op karakter en leek bij te komen. Hij dronk nog wat water.

'Ik ben omgegaan. Dat is niet erg. Ik ken dat. Ik heb het onder controle.'

'Dat zeggen ze allemaal, Philip. Wat zit er in de fles?'

'Vloeibare.'

'Ja, dat zie ik ook dat het vloeibaar is.'

'GHB,' zuchtte hij en dacht waarschijnlijk van hoe naïef kan een docent filosofie zijn.

'Waarvoor is dat nodig?'

Ik wist wat GHB was, maar had het niet bij hem verwacht en was er niet zo mee vertrouwd dat ze het ook 'vloeibare' noemden. Zijn hoofd zakte terug op zijn arm. Ik liet hem slapen. Een uur, een uur ongeveer. Ik bereidde het hoorcollege voor dat ik net gegeven had, weinig zinvol maar het bracht orde in mijn hoofd, orde in de betekenis van de dingen in de juiste volgorde. Ja, ik was natuurlijk belangrijke elementen vergeten. Dat komt ervan als je studenten onderling laat discussiëren en ze zo de lesinhoud laat bepalen. Onzin is dat. Mijn onzin, het was mijn hoorcollege. De liter wijn was uitgewerkt en ik kreeg een harde kop. Dat bedoelen ze waarschijnlijk met een houten kop. Ik vind hout niet geschikt, niet passend bij het gevoel. Hout is zacht en aangenaam, zelfs harde Franse eik, mijn grootvader was timmerman. Een harde kop.

Ik weet nog dat ik zo zat te mijmeren over een harde kop, terwijl ik een harde kop had en het beeld van Boris Karlov voor ogen kreeg, voor ogen die niet veel waard zijn na een uitgewerkte liter wijn in de namiddag. Philip begon te bewegen. Die leeft nog, dacht ik, een beetje cynisch. Hij hees zich recht, zocht in de omgeving, vond zijn fles en schroefde de dop los. Toen pas keek hij terug, keek hij mij aan, wilde hij mij zien. Hij wist dat ik hem in het oog hield. Ik vroeg niets, maar hij had niet veel blik nodig om zich schuldig te voelen en zich te verantwoorden.

‘Wat? Moet ik mij verantwoorden misschien? Gij zijt mijne pa niet. Ik ben meerderjarig.’

Dat was pas een minderjarige reactie. Hij besepte het. Ik denk dat ik van mijn kant alleen even bedenkelijk keek.

‘Ik verveel me.’

‘Wie niet.’

‘Ik meen het.’

‘Ik meen het ook.’

‘Dat ik mij verveel. Dat ik mij verveel! Jesus, wat een leven!’

‘Je zit zelf aan het stuur, Philip.’

Hij slikte mijn reactie door, was even stil.

‘Aan het stuur van wat? Het is hier erger dan Texas. Woestijn waar niets te zien is. Droge woestijn en ja-knikkers die dollars oppompen voor Warren Buffet die cola drinkt en hamburgers eet voor de camera terwijl zijn aandelen stijgen en de gewone mensen in een caravan wonen.’

‘Met zulke gedachten in mijn hoofd zou ik me niet vervelen,’ zei ik. En dacht voor mezelf:

‘Wat doe je er zelf aan, ambtenaar in de filosofie?’

‘De wereld is zinloos,’ zuchtte Philip en vulde bevend zijn dop. ‘Ik kan er niets aan doen. Ik heb de wereld niet gemaakt en ik heb er niet om gevraagd, er niet om gevraagd om geboren te worden.’

‘Nathalie ziet u graag,’ zei ik.

Hij keek me aan. Een tremor in zijn klam gezicht.

‘Nog zoiets,’ hij sloeg zijn dop achterover en vulde ze bevend bij.

Ik weet het, ik wist het toen en ik weet het nu nog, omdat ik het voelde, aanvoelde, de feeling point van het lichaam, ons verstand heeft geen feeling point, ik bleef in mijn verstand, ik wist dat dit niet goed kwam en ik deed... niets. Philip had zich al teruggetrokken, zijn hoofd op zijn arm op zijn tafeltje. Een beetje schuim of een beetje braaksel? Ik zie dat niet graag. Ik ben geen verpleegster. Ik kan daar niet tegen. Ik ben van het woord, van de woorden, de gedachten, denken, wijsheid. Ik nam mijn tas, verliet het lokaal en zette mij in café ‘De Nieuwe Wereld’ achter een half litertje wijn. Ik had het nodig. Het was me al wat geweest. Onderwijs mijn

voeten. Spijtig dat er ook nog studenten zijn. Ik dacht aan iets van Kierkegaard of was het Nietzsche? Nathalie heeft mij... Godver, ze zijn daar al. Ik schuif mijn matras onder het bed terwijl de celdeur opengaat. De bovenste heeft het gezien. Hij is misnoegd. Ik ga op mijn stoel zitten. De bovenste schopt zijn schoenen uit. Hij kruipt op zijn bed. Hij gaat liggen. Zijn voeten stinken. De onderste zit nog even gewoon op zijn bed. Hij moet een of andere moeilijke gedachte verdrijven. Ik zie het aan zijn malende kaken. Hij gaat ook liggen. Ik blijf verder zitten. Ik sta recht. Ik zet het raampje op kiep.

‘Raam dicht!’

Ik sluit het raampje. De onderste kijkt naar mij, kijkt naar de matras boven zich, kijkt terug naar mij en zucht heel langzaam door zijn neus. Ik zit al weer. De onderste kraakt zijn vingers.

‘Stop daarmee!’

De onderste kraakt nog eens zijn vingers.

‘Godver!’

Dreigende kop van bovendek naar onderdek. De onderste is niet onder de indruk. Die zal zich niet lang meer laten kussen, dacht ik.

En toen was de rust hersteld in cel 106. Ware het niet van het kabaal in wat de 108 of de 109 moet zijn. Ik kan nooit goed uitmaken of het deze kant van de gang is of de overkant. Twee probleemcellen. Gemengd. Eén blanke en twee Marokkanen in de 108, twee blanke en één Marokkaan in de 109. Zwette of apen, zeggen ze hier tegen al wat Afrikaans is. Tot hoeveel moet je kunnen tellen denk ik dan om de twee cellen anders te verdelen? De cheffen zullen hun redenen hebben. Het ontsnapt mij dewelke. Oei, nu zit het er goed tegen, bottinen in de gang. We gaan ons koest houden. Een slag, metaal op metaal, nog een slag, iets breekt, hout?, celdeur slaat dicht. Het lawaai passeert onze deur en verdwijnt.

‘Het zijn die zwette weer,’ verkondigt de bovenste. De onderste zegt niets. Zijn dochttertje is half zwet. Ik weet het. Ik heb een fotootje gezien van het kind.

Nathalie heeft mij aangegeven. Zo is de bal beginnen rollen. Schuldig verzuim. Mijn verhaal klopte niet. Ik ben nog nooit door iemand niet geloofd. De Gucht geloofde mij niet. Akelig is dat. Ik kan nochtans overtuigen, overtuigend spreken. Had predikant kunnen worden. Het pakte niet bij De Gucht. Er pakte niets bij De Gucht. Ik vertelde hetzelfde verhaal zoals ik het nu vertel. Het pakte niet. Rosse De Gucht.

Ik begreep het departementshoofd, dat ik moeilijk als docent kon aanblijven, dat mijn geloofwaardigheid om zeep was. Vooral omdat mijn vak filosofie was en geen wiskunde. Alhoewel ik als filosoof nooit ethiek heb gegeven, maar dat was geen doorslaggevend argument.

Rosse De Gucht. Ik droom er hier van. Dan slaap ik eens, dan droom ik toch wel van De Gucht zeker. In mijn droom verschijnt hij als een gorilla zonder haar, kale kop en rosse baard. Ik wist niet dat gorilla's konden praten. De Gucht alleszins wel. Praten kon je het niet noemen. Schieten. Vragen schieten, zoiets. Niet met een kalasjnikov, met een luchtkarabijn. Je bent niet onder de indruk van het zien van een geweepte in de poten van een kale gorilla met rosse baard, maar het piekt en het nijpt verdorie, zo'n loodje in je pens, want hij schiet op de mens, hij speelt de man, desnoods met een been vooruit, twee benen vooruit, ik ken niets van voetbal, en in mijn dromen blijkbaar ook niet. Er is geen scheidsrechter, geen goal, geen geel, geen rood. Rosse De Gucht schiet en je ziet het loodje uit de luchtkarabijn vertrekken en je ziet het onderweg, in jouw richting komen en je weet dat het je zal treffen en je kunt niet weg en ook al is een loodje maar klein, je hebt het absoluut liever niet. Als kind heb ik nog met een luchtkarabijn op de vogels geschoten. Dat was vóór ik filosofie studeerde. Nu weet ik wat dat moet geweest zijn voor de vogels in kwestie. Ik zal het nooit meer doen.

Waar blijven ze met het avondeten? De bovenste begint zich te roeren. Ze hadden hier al moeten zijn. Er zal toch weer geen vertraging zijn zeker met al die bagare in de gang.

Waarom ik hem heb laten zitten? Waarom ik Philip heb laten zitten? En dat ik niet met filosofie moest afkomen. Dat er geen filosofie in het strafwetboek stond. Daar had ik kunnen over discussiëren, filosofie en strafrecht, het was niet de geschikte plaats, niet het geschikte moment. Om van de geschikte persoon nog te zwijgen. Mijn handen beefden trouwens een beetje en ik had best een glas wijn kunnen gebruiken. Maar dat bood De Gucht mij niet aan. Alleen water. Op water en brood begon al en ik was nog niet veroordeeld. Het is mij een raadsel waarom ik het verhoor niet au sérieux nam. Ik amuseerde mij, er gebeurde iets in mijn leven, ik maakte iets mee, niet analoog, als zat ik naar een verhoor op Netflix te kijken, maar reëel, ik werd verhoord, door De Gucht, die niet echt een kale gorilla was, maar wel ros, en voldoende DNA gemeen had met de gorilla om te kunnen kweken. Ja, waarom had ik Philip laten zitten? Dacht De Gucht misschien dat ik mezelf die vraag niet had gesteld? Ik was opgeleid om vragen te stellen. En wat als...? Ik had iets kunnen doen en ik heb niets gedaan.

‘Dat noemen ze schuldig verzuim! Maar zo goedkoop ga je er niet vanaf komen, professor!’

Je zou gedacht hebben dat alleen van die donkere ogen kunnen priemen, maar rosse De Gucht had ceruleum blauwe ogen, je kent het ras wel, Brits blauwros ras. De Britse gorilla leefde in Engeland, Schotland en delen van Wales en Noord-Ierland. De Britse gorilla is kaal, de mannetjes hebben een rosse baard, de vrouwtjes niet. De Britse gorilla is kleiner van gestalte dan de Afrikaanse gorilla, heeft een kleiner pietje, maar kan bijzonder wreed uit de hoek komen en houdt van balsporten. Waar was ik gebleven?

‘Docent,’ zei ik, ‘geen professor.’

Dat wuifde De Gucht weg en schoot een volgend loodje: ‘Ik geloof je niet!’

Dat heb ik al menen te voelen, dacht ik. Transparante communicatie.

‘Ik geloof je niet, omdat er iets niet klopt. Ik denk dat je bent weggegaan, dat je Philip Vermeersch hebt laten zitten, aan zijn lot hebt overgelaten, omdat je de gevolgen van je daden niet wou zien. Ik denk dat je een lafaard bent, professor! Ik denk dat je inderdaad meer geschikt bent voor de boeken. Daar kun je niemand kwaad doen!’

Dat loodje kwam aan want dat wist ik zelf ook, spijtig genoeg. Dat filosofie geen keuze was maar een uitweg, omdat het leven in de realiteit te ... euh, ja, te wat? Te reëel is?

‘Ik kan het nog niet bewijzen, professor, maar mijn buik zegt mij dat je die jongen zelf ook nog een dopje hebt gegeven. Dat je dan pas weggegaan bent, professor, om je aan de wijn te zetten, aan je eigen drinkgelag. Moest Philip jouw beker drinken omdat hij de hoofden van de Atheense jeugd vergiftigde?’

Ik was verbluft en dat is de droom die blijft terugkeren. Rosse De Gucht ligt aan en heft de beker en rondom hem liggen aanliggende rosse gorilla’s die ook de beker heffen en drinken en ik zit in het midden, op een stoel met een dopje in de hand en kan drinken of niet. Ik heb nog nooit gedronken in mijn droom. Ik schiet altijd wakker. Oei, is me dat weer verschieten, de bovenste sloeg een vuist tegen de muur. De onderste is ook geschrokken, ik zie het. De bovenste klimt uit zijn bed, gaat naar zijn kast, trekt ook de kast van de onderste open, dat doet hij beter niet, staat wat te dansen met beide kastdeuren in beide handen, lijkt het niets te vinden, slaat de kastdeuren met een klap dicht, stapt op de terugweg op een schoen, zijn schoen en schopt alle schoenen tegen de celdeur. Ook die van de onderste. Hij gaat op het bed van de onderste zitten, streelt hem over de wang, blijft nog even zitten, en klimt dan terug in zijn bed. Het is zeer stil op het onderste bed. Die gaat ontploffen, ik weet het, ik zweer het. Ik zeg niets, ik doe niets. Ze zijn daar, ik hoor de kar. De onderste eet alleen speculoospasta, af en toe met een boterham. De bovenste sopt zijn boterhammen in zijn koffie. Hij eet met één hand. Zijn bovenarm moet zijn lichaam stutten, hij hangt op zijn schouder boven zijn koffie en sopt. Een echte man. Heeft aan bodybuilding gedaan, heeft gespoten, is door het lint gegaan.

‘Wie zegt dat hij niet nog bijgenomen heeft toen ik al weg was?’

‘Ah, de professor spreekt. We hebben de fles niet gevonden, professor! Alleen de dop!’ Ge hebt de fles meegenomen. Waarom?’

Omdat ik bang was. Dat het zou uitkomen, dat hij nog zou nemen? Ik weet het niet. Ja, ik heb de fles meegenomen. Maar hij had al te veel binnen. Ik had de volle dop niet mogen achterlaten. Ik had hem niet mogen uitdagen, ik had hem niet aan het stuur mogen laten, niet rijden onder

invloed, ik had hem moeten helpen, echt helpen. In de juiste richting. De jury besliste 'JA' over de ganse lijn. Ik zie ze nog aanliggen in mijn dromen. Geen voorbedachte rade, maar dat vroeg het openbaar ministerie niet, ja met de bedoeling om te doden. En dat laatste weet ik niet, echt niet. Ik zou er nog eens goed moeten kunnen over nadenken. Maar dat heb ik al gedaan. Zo goed als het ging.

'Mijnheer de rechter, ik heb niet goed nagedacht toen...'

Als ik ooit voor God de vader zal moeten verschijnen, wat ik met de huidige stand van mijn wetenschap betwijfel, ben ik toch benieuwd voor welke daad, dood of daad, ik naar de hel zal moeten.